

Луначек Вадим Едуардович доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та іноземної філології Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, м. Харків, <https://orcid.org/0000-0002-4412-7068>

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ CHATGPT У ПРОЦЕСІ ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНИХ РОБІТ ІЗ ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ АСПРАНТАМИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 011 «ОСВІТНІ, ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ»

Анотація. У статті проаналізовано особливості використання ChatGPT у процесі виконання практичних робіт з дисципліни «Педагогіка вищої школи» аспірантами спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки». Актуальність дослідження зумовлена стрімким розвитком технологій штучного інтелекту та їхнім активним впровадженням у систему вищої освіти, що потребує переосмислення традиційних підходів до організації освітнього процесу, забезпечення академічної доброчесності та формування нових моделей професійної підготовки майбутніх докторів філософії. Здійснено аналіз сучасних наукових праць вітчизняних і закордонних дослідників щодо можливостей і ризиків використання генеративного штучного інтелекту в освітньому середовищі. Визначено, що ChatGPT може виступати ефективним допоміжним інструментом для структурування навчальних матеріалів, уточнення термінології, моделювання освітніх рішень, пошуку інформації, підготовки анотованих таблиць, формування критеріїв оцінювання та підтримки аналітичної діяльності здобувачів освіти. Розглянуто особливості використання ChatGPT у процесі виконання різних видів практичних робіт: підготовки есе, розроблення робочих програм навчальних дисциплін, створення інструментарію формувального оцінювання, проектування дистанційних курсів, формування матриць компетентностей та факторно-критеріальних моделей оцінювання якості освітнього процесу. Наголошено, що використання ChatGPT має виключно допоміжний характер і не може замінювати самостійну аналітичну, дослідницьку та проектну діяльність аспірантів. Обґрунтовано необхідність чіткого розмежування функцій здобувача освіти та штучного інтелекту для дотримання принципів академічної доброчесності. Зроблено висновок стосовно доцільності інтеграції інструментів генеративного штучного інтелекту в освітньо-наукову підготовку аспірантів за умови

ISSN 2786-6025 Online

розроблення відповідного нормативно-методичного супроводу та оновлення дидактичних підходів у системі вищої освіти.

Ключові слова: академічна доброчесність, заклад вищої освіти, педагогіка вищої школи, практичні роботи, цифровізація освіти, штучний інтелект.

Luniachek Vadym Eduardovych Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Pedagogy and Foreign Philology, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Kharkiv, <https://orcid.org/0000-0002-4412-7068>

FEATURES OF USING CHATGPT IN PERFORMING PRACTICAL TASKS IN HIGHER EDUCATION PEDAGOGY BY PHD STUDENTS OF SPECIALTY 011 «EDUCATIONAL AND PEDAGOGICAL SCIENCES»

Abstract. The article analyzes the features of using ChatGPT in the performance of practical assignments in the course «Higher Education Pedagogy» by PhD students of specialty 011 «Educational, Pedagogical Sciences». The relevance of the study is determined by the rapid development of artificial intelligence technologies and their increasing integration into higher education, which requires a rethinking of traditional approaches to the educational process, academic integrity, and the formation of new models of professional training for future doctors of philosophy. A review of contemporary Ukrainian and international research on the opportunities and risks of generative artificial intelligence in education is conducted, with emphasis on both pedagogical benefits and ethical challenges. It is determined that ChatGPT can serve as an effective supporting tool for structuring learning materials, clarifying terminology, modeling educational solutions, searching for information, preparing annotated tables, developing assessment criteria, and supporting students' analytical activity and academic writing skills. The study examines the use of ChatGPT in various types of practical tasks, including essay writing, syllabus development, formative assessment design, online course creation, competency matrix construction, and factor-criteria models for evaluating the quality of educational processes in higher education institutions. It is emphasized that ChatGPT should be used exclusively as an auxiliary tool and cannot replace students' independent analytical, research, and project-based work, which remains the core of academic training at the doctoral level. The necessity of clearly distinguishing between the roles and responsibilities of students and artificial intelligence in order to ensure academic integrity, transparency, and validity of learning outcomes is substantiated. It is concluded that integrating generative AI tools into PhD training is appropriate and promising provided that proper regulatory, ethical, and

methodological support is developed and didactic approaches in higher education are continuously updated in response to digital transformation challenges.

Keywords: academic integrity, higher education institution, higher education pedagogy, practical assignments, digitalization of education, artificial intelligence.

Постановка проблеми. Стрімкий розвиток технологій штучного інтелекту (ШІ) суттєво впливає на трансформації у сфері освіти, зокрема на процес викладання у вищій школі. Сучасні освітні практики суттєво орієнтовані на цифровізацію освітнього процесу та переосмислення традиційних підходів до навчання. Ця проблема виникає й у процесі роботи зі здобувачами третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти в межах викладання обов'язкової дисципліни «Педагогіка вищої школи» спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки». У цьому контексті ChatGPT та подібні до нього інструменти стають важливими допоміжними засобами навчання. З одного боку, їхнє використання поставило на порядок денний низку питань, пов'язаних з етичними проблемами використання цих інструментів й дотримання правил академічної доброчесності здобувачами освіти, а з іншого – технології ШІ надають нові можливості для індивідуалізації освітнього процесу та формування аналітичної, дослідницької, викладацької та інших компетентностей. Усе зазначене вище зумовлює необхідність наукового осмислення особливостей використання ChatGPT у підготовці майбутніх докторів філософії за окремими навчальними дисциплінами.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Використання штучного інтелекту, зокрема генеративних моделей типу ChatGPT у процесі викладання у вищій школі, є дискусійним питанням, що висвітлено в низці вітчизняних і закордонних наукових досліджень. Так, Н. Ладияк та Т. Сукаленко у своїй роботі розглядають питання використання методичного потенціалу ШІ в освітньому процесі ЗВО. Одночасно автори роблять акцент на етичних проблемах через застосування ШІ в освітньому процесі. У їхньому дослідженні зацентровано увагу на мовознавчих дисциплінах [1].

Л. Черчата та Л. Король детально аналізують сутність поняття «штучний інтелект» із різних позицій. Зокрема, вони вважають, що ШІ є партнером викладача в освітньому процесі ЗВО, відповідно викладач і ШІ повинні спільно впливати на формування професійних компетентностей студента. Водночас у своїй роботі науковці висвітлюють низку програм і платформ, які вже сьогодні використовуються в освітньому процесі вищої школи, наголошують, що використання ШІ сприяє поліпшенню академічного письма та допомагає уникати плагіату, проте попереджають, що надмірне використання інтелектуальних систем призводить до зниження мотивації у навчанні [2]. О. Попов зі свого боку висвітлює впровадження інструментів ШІ у процес

ISSN 2786-6025 Online

професійної підготовки майбутніх соціальних працівників у США та визначає перспективність їхньої імплементації в українських реаліях. Особливу цінність мають розроблені автором приклади впровадження у діяльність ЗВО США окремих інструментів ШІ для поліпшення підготовки майбутніх соціальних працівників [3].

Т. Собченко та В. Федоренко розглядають проблему формування ШІ-компетентності майбутніх педагогів. Вони наголошують, що поняття ШІ-компетентності охоплює, зокрема, й розуміння відповідальності всіма учасниками освітнього процесу за добросовісність означеного процесу. У роботі доведено, що сучасна професійна підготовка без урахування технологій ШІ не буде відповідати вимогам часу [4]. А. Гуржій, Н. Бахмат, Л. Карташова, В. Зайчук аналізують використання технологій ШІ для підтримки креативності та інноваційності освітнього процесу. Значна частина дослідження присвячена аналізу праць закордонних авторів [5].

Н. Грона й О. Семенов висвітлюють проблеми використання ШІ в освітньому процесі ЗВО на основі проведеного опитування та інтерв'ювання студентів і викладачів Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка та Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка. Дослідники, розглядаючи переважно питання мовної педагогіки, наголошують як на перевагах, так і недоліках використання ШІ в освітньому процесі ЗВО, стверджують, що використання ШІ у перспективі внесе суттєві зміни в мовну підготовку студентів, а також акцентують увагу на тому, що для успішної інтеграції ШІ в освіту важливо забезпечити баланс між технологічними інноваціями й традиційними методами навчання [6].

Н. Гарань, М. Осика та Л. Мьяофен висловлюють точку зору, що використання ШІ сприятиме якості фахової підготовки випускників ЗВО. Водночас автори акцентують увагу на виваженому доборі сервісів ШІ, їхньому погодженні з методиками навчання, що використовуються тощо, а також висловлюють цікаву думку стосовно того, що ШІ може слугувати інструментом для створення інтерактивних та адаптивних освітніх програм, віртуальних середовищ і симуляторів для розвитку практичних навичок та ін. [7].

К. Котун аналізує використання ШІ в освітньому процесі університетів Північної Європи, приділяючи особливу увагу нормативно-правовим положенням, що застосовуються університетами для регуляції використання ШІ, політиці академічної добросовісності як важливому складнику використання ШІ, а також персональній відповідальності учасників освітнього процесу. На основі проведеного аналізу автор пропонує рекомендації щодо використання ШІ ЗВО України [8].

Окрему увагу варто звернути й на роботу Н. Котенко та Т. Жирової, які аналізують можливості ШІ для інклюзивних практик у вищій школі.

Дослідники вважають, що ШІ дає змогу адаптувати освітній процес у ЗВО до індивідуальних особливостей кожного студента, що надзвичайно важливо для осіб з особливими освітніми потребами. Зокрема, йдеться про голосових асистентів, текстові аналізатори, технології розпізнавання жестів та ін. У роботі зроблено висновок щодо необхідності проведення подальших наукових досліджень з означеного напрямку [9].

О. Захар розглядає можливості використання ШІ в післядипломній освіті. У роботі оприлюднено результати опитування, проведеного у Миколаївській області та зроблено висновок, що впровадження штучного інтелекту в систему післядипломної освіти відкриває нові можливості для професійного розвитку здобувачів [10].

Щодо закордонних авторів, то варто виокремити роботу таких авторів, як А. Алькаабі, А. Абдалла, Ш. Альблущі, Ф. Альомарі та С. Альнеаймі, які досліджують можливості й виклики використання ChatGPT у системі вищої освіти за відсутності чітких нормативних та етичних рекомендацій. На основі якісного кейс-дослідження, проведеного серед викладачів і студентів федерального університету Об'єднаних Арабських Еміратів, автори визначили основні переваги технології: економію часу, доступність інформації, гнучкість і здатність адаптуватися до потреб користувача. Водночас дослідження виявило низку ризиків, серед яких – поширення недостовірної інформації, порушення принципів академічної доброчесності, надмірна залежність від штучного інтелекту та відсутність спільного бачення щодо коректного використання ChatGPT освітньому процесі. Дослідники наголошують на необхідності розроблення офіційних політик і рекомендацій щодо етичного застосування ШІ у вищій освіті, проведення спеціалізованих тренінгів для викладачів і студентів, а також адаптації педагогічних підходів до умов цифрової трансформації освіти [11].

У статті Дж. Е. Чуквуере також розглянуто можливості та ризики використання ChatGPT у сфері вищої освіти. Автор звертає увагу, що технології штучного інтелекту здатні суттєво покращити освітній процес завдяки персоналізованому навчанню, швидкому зворотному зв'язку та підвищенню залученості студентів. Водночас дослідження акцентує увагу на низці проблем, серед яких – відсутність емоційного інтелекту, обмеженість соціальної взаємодії та ризик надмірної залежності від інструментів ШІ. Дослідник підсумовує, що інтеграція ChatGPT в освітній процес має здійснюватися у поєднанні з традиційними методами викладання та з урахуванням етичних аспектів використання штучного інтелекту в освіті [12].

Отже, проведений огляд наукової літератури з питань використання ШІ, зокрема ChatGPT, в освітньому процесі вищої школи свідчить про необхідність розробки та впровадження в освітній процес практико орієнтованих моделей з урахуванням специфіки кожної навчальної дисципліни.

Мета дослідження полягає в аналізі особливостей використання ChatGPT у процесі виконання практичних робіт із педагогіки вищої школи аспірантами спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки», визначенні його дидактичного потенціалу, переваг і недоліків, а також обґрунтуванні доцільності інтеграції інструментів штучного інтелекту в освітньо-наукову підготовку здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Курс «Педагогіка вищої школи» для здобувачів третього освітньо-наукового рівня передбачає, орієнтовно, виконання практичних робіт, перелік яких наведено в таблиці 1.

Нижче розглянемо алгоритм діяльності здобувачів освіти з урахуванням використання технологій ШІ у межах кожної практичної роботи.

Таблиця 1

Практичні роботи для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня в межах дисциплін «Педагогіка вищої школи»

№ з/п	Назва теми
1	Підготовка есе на тему «Сутність і значення вищої професійної освіти»
2	Створення анотованої таблиці документів, що регламентують діяльність у сфері вищої освіти
3	Підготовка анотованої таблиці основних методологічних підходів, що реалізуються в процесі викладання у вищій школі
4	Формулювання компетентностей для певної навчальної дисципліни (за вибором) та проведення у відповідність до них структури навчальних модулів
5	Розробка робочої програми навчальної дисципліни
6	Підготовка плану проведення лекційного або семінарського заняття (за вибором) та демонстрація його фрагменту перед аудиторією здобувачів освіти
7	Розробка факторно-критеріальної моделі оцінювання якості роботи одного із підрозділів університету, що відповідає за організацію освітнього процесу (кафедра, навчальний відділ та ін.). Створення інструментів для проведення вимірювань за розробленою моделлю
8	Підготовка матриці оцінювання окремих компетентностей відповідно до їхньої структури
9	Складання порівняльної схеми моніторингу якості вищої освіти в одній із закордонних країн (за вибором: США, Канада, Велика Британія, Німеччина, Фінляндія, Франція, Японія, Австралія, Китай) і Україні
10	Створення інструментарію для проведення формувального оцінювання у вищій школі на прикладі певної (за вибором) навчальної дисципліни
11	Підготовка анотованої таблиці основних середовищ для дистанційного навчання, що застосовуються в ЗВО України. Створення власного дистанційного курсу в середовищі Moodle
12	Підготовка плану підвищення кваліфікації викладача ЗВО на основі самооцінювання ним своєї професійної компетентності

У процесі виконання есе з теми «Сутність і значення вищої професійної освіти» аспірант самостійно здійснює концептуальне осмислення проблематики, формує авторську позицію, добирає та аналізує наукові джерела, а також вибудовує логічну структуру викладу матеріалу. Саме здобувач освіти несе відповідальність за формулювання аргументів, інтерпретацію ключових понять та побудову цілісного наукового тексту, що відображає рівень його розуміння важливості процесів підготовки фахівців у ЗВО і його особистої ролі в цьому процесі після завершення навчання за своєю освітньо-науковою програмою.

Використання ChatGPT у межах виконання цієї практичної роботи має виключно допоміжний характер і може застосовуватися як інструмент попереднього структурування роботи: для формування орієнтовного плану есе, уточнення термінологічного апарату, а також генерації можливих напрямів аргументації, що підлягають подальшому критичному відбору та науковому опрацюванню самим здобувачем освіти. Недопустимим є використання штучного інтелекту для генерації повного тексту есе, оскільки це нівелює мету завдання, спрямовану на розвиток аналітичного мислення та академічної письмової культури здобувача освіти.

Наголосимо також, що здобувач освіти в обов'язковому порядку повинен вказувати де у процесі виконання роботи / робіт застосовувався генеративний інструмент штучного інтелекту ChatGPT і з якою метою. ШІ повинен використовуватися виключно в допоміжних цілях.

У процесі виконання практичної роботи «Створення анотованої таблиці документів, що регламентують діяльність у сфері вищої освіти» здобувач повинен самостійно, на основі консультування з викладачем, здійснити відбір нормативно-правових актів, що регулюють функціонування системи вищої освіти, зокрема Закон України «Про вищу освіту», стандарти вищої освіти, підзаконні акти МОН України. Особливу увагу потрібно приділити положенням, що регламентують діяльність ЗВО, зокрема Положенням про організацію освітнього процесу, внутрішню систему забезпечення якості освіти, академічну доброчесність тощо. Здобувач самостійно формує анотовану таблицю та проводить змістовне узагальнення кожного документа. Ключовим результатом цієї роботи є його спроможність здійснювати змістовний аналіз нормативно-правових документів, що регламентують діяльність вищої школи.

Використання ChatGPT у межах виконання означеної практичної роботи має допоміжний характер і може бути спрямоване на первинне формування переліку нормативних документів, уточнення їхнього призначення та змістових характеристик, а також на моделювання прикладів стислих анотацій. Наголосимо, що здобувач освіти особисто відповідає за перевірку нормативно-правових актів на актуальність, що забезпечує дотримання принципів академічної доброчесності.

ISSN 2786-6025 Online

У процесі виконання практичної роботи *«Підготовка анотованої таблиці основних методологічних підходів, що реалізуються в процесі викладання у вищій школі»* здобувач освіти самостійно здійснює відбір і систематизацію основних методологічних підходів, що застосовуються у педагогіці вищої школи, зокрема системного, компетентнісного, діяльнісного, студентоцентрованого та ін., визначає критерії їхнього порівняння та формує анотовану таблицю. Важливим аспектом є здатність здобувача не лише відтворити наявні теоретичні положення, а й здійснити їхнє критичне осмислення, а також продемонструвати можливості практичного застосування у викладацькій діяльності.

Використання ChatGPT у межах виконання представленої роботи має допоміжний характер і може бути спрямоване на уточнення змісту методологічних підходів, надання прикладів їхньої реалізації в освітньому процесі. Крім того, інструмент може бути використаний для попереднього структурування таблиці та формулювання можливих порівняльних характеристик, які в подальшому підлягають критичному відбору та адаптації аспірантом відповідно до поставленого завдання, що забезпечує дотримання принципів академічної доброчесності.

Практична робота *«Формулювання компетентностей для певної навчальної дисципліни (за вибором) та проведення у відповідність до них структури навчальних модулів»* передбачає самостійне визначення переліку загальних і фахових компетентностей відповідно до освітньо-професійної програми та стандарту спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» у межах певної дисципліни, яку обрав аспірант, а також здійснення їхньої операціоналізації у вигляді результатів навчання. На основі визначених компетентностей здобувач освіти вибудовує логічну модульну структуру навчальної дисципліни, забезпечуючи узгодженість між цілями, змістом і очікуваними результатами навчання. Використання ChatGPT у цьому завданні має допоміжний характер і може бути спрямоване на генерацію прикладів формулювання компетентностей, уточнення їхнього змістового наповнення, а також моделювання зв'язків між компетентностями, результатами навчання та навчальними модулями. Однак остаточне визначення компетентностей і структура дисципліни мають бути сформовані аспірантом самостійно на основі аналізу нормативних документів та освітніх стандартів, що забезпечує академічну доброчесність і методичну обґрунтованість роботи.

Виконання наступної практичної роботи – *«Розробка робочої програми навчальної дисципліни»* – передбачає проектування робочої програми навчальної дисципліни відповідно до вимог стандартів вищої освіти та нормативної документації ЗВО. Відповідно здобувач освіти самостійно формулює мету та завдання дисципліни, результати навчання, здійснює добір і

структурування змістових модулів, а також розробляє систему поточного і підсумкового оцінювання. Важливо, щоб узгодження між компетентностями, результатами навчання та критеріями оцінювання проводилось здобувачем самостійно. Роль ChatGPT у межах цієї практичної роботи має виключно допоміжний характер і може застосовуватися для ознайомлення з типовою структурою робочих програм, формулювання прикладів результатів навчання, а також для варіантів опису критеріїв оцінювання чи навчальних активностей. Остаточне наповнення програми, її адаптація до конкретної дисципліни та нормативних вимог здійснюються здобувачем освіти самостійно.

У процесі виконання практичної роботи *«Підготовка плану проведення лекційного або семінарського заняття (за вибором) та демонстрація його фрагмента перед аудиторією здобувачів освіти»* здобувач самостійно розробляє структурований план лекційного або семінарського заняття з педагогіки вищої школи, визначає його мету, навчальні завдання, логіку викладу матеріалу, а також добирає методи, форми та засоби навчання. Окремо проєктується фрагмент заняття, який передбачає демонстрацію педагогічної взаємодії зі здобувачами освіти, застосування інтерактивних методів навчання та реалізацію принципів студентоцентрованого підходу.

ChatGPT у межах цієї роботи має допоміжний характер і може застосовуватися для структурування плану заняття, пропонування можливих методичних прийомів, сценаріїв інтерактивної взаємодії або прикладів навчальних ситуацій. Водночас остаточне проєктування заняття, добір методів навчання та підготовка фрагмента для демонстрації здійснюються здобувачем самостійно з урахуванням дидактичних цілей і вимог академічної доброчесності. Важливим, на нашу думку, є спроможність здобувача освіти провести репетицію свого виступу з голосовою версією ChatGPT, а також відповісти на поставлені цим інструментом запитання тощо.

Практична робота *«Розробка факторно-критеріальної моделі оцінювання якості роботи одного із підрозділів університету, що відповідає за організацію освітнього процесу (кафедра, навчальний відділ та ін.)*. Створення інструментів для проведення вимірювань за розробленою моделлю» є однією із найскладніших у курсі педагогіки вищої школи. Здобувач освіти самостійно проєктує факторно-критеріальну модель оцінювання якості діяльності структурного підрозділу закладу вищої освіти. Це передбачає визначення ключових факторів та критеріїв для проведення вимірювання, а також обґрунтування логіки оцінювання. Додатково аспірант створює інструменти освітніх вимірювань (анкети, шкали, чеклісти), що забезпечують практичну реалізацію запропонованої моделі. Тут, як і в інших роботах, використання ChatGPT має допоміжний характер і може застосовуватися для генерації можливих варіантів факторів і критеріїв оцінювання, а також орієнтовних

ISSN 2786-6025 Online

варіантів інструментів збору даних, що, відповідно, потребують авторської обробки. Проте остаточне визначення факторів, встановлення вагових коефіцієнтів та адаптація інструментарію до конкретного контексту діяльності ЗВО здійснюються здобувачем освіти самостійно. Крім того, він має бути готовий «захистити запропоновані в роботі підходи».

Практична робота «Підготовка матриці оцінювання окремих компетентностей відповідно до їхньої структури» має важливе методологічне значення у підготовці здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня. У процесі її виконання здобувач самостійно розробляє матрицю оцінювання компетентностей, визначених у межах навчальної дисципліни, з урахуванням їхніх структурних компонентів (знання, вміння, навички, ціннісні орієнтації та здатності до професійної діяльності). Важливим етапом є визначення критеріїв та рівнів сформованості компетентностей, а також встановлення їхньої відповідності до результатів навчання. Означена матриця має відображати логіку поетапного розвитку компетентності та забезпечувати об'єктивність оцінювання освітніх досягнень здобувача.

ChatGPT у процесі виконання цієї роботи може застосовуватися для формування прикладів критеріїв оцінювання та механізмів їхнього вимірювання. Водночас кінцеве структурування матриці, визначення її змістового наповнення та адаптація до конкретної освітньої програми здійснюються здобувачем самостійно.

Виконання практичної роботи «Складання порівняльної схеми моніторингу якості вищої освіти в одній із закордонних країн (за вибором: США, Канада, Велика Британія, Німеччина, Фінляндія, Франція, Японія, Австралія, Китай) і Україні» має важливий світоглядний характер. У процесі її виконання здобувач самостійно обирає країну для проведення порівняльного аналізу та накопичує відповідний матеріал. Після погодження з викладачем визначає структурні елементи для проведення порівняльного аналізу. Також самостійно визначає спільні та відмінні риси функціонування систем зовнішнього та внутрішнього забезпечення якості освіти в обраній країні та в Україні. ChatGPT у межах цього завдання виконує допоміжну роль і може застосовуватися для отримання загальних довідкових відомостей про моделі забезпечення якості освіти в різних країнах, уточнення термінології тощо. Висновки та узагальнення після проведеного порівняння робляться здобувачем освіти самостійно.

Практична робота «Створення інструментарію для проведення формульованого оцінювання у вищій школі на прикладі певної (за вибором) навчальної дисципліни» передбачає самостійне розроблення відповідного інструментарію. Зокрема, здобувач формулює мету, критерії оцінювання, перелік завдань, механізми отримання зворотного зв'язку тощо. ChatGPT у межах означеної роботи може використовуватися для генерування прикладів завдань, які згодом

можуть використовуватися як спрощені приклади для розробки авторських завдань, надання пропозицій щодо розробки критеріїв оцінювання тощо.

Важливою в умовах подальшої цифровізації освіти є практична робота *«Підготовка анотованої таблиці основних середовищ для дистанційного навчання, що застосовуються в ЗВО України. Створення власного дистанційного курсу в середовищі Moodle»*. У процесі її виконання здобувач самостійно ознайомлюється з основними цифровими середовищами і платформами для дистанційного навчання, що застосовуються у ЗВО України (наприклад, LMS Moodle, Google Classroom, Microsoft Teams тощо), визначає їхні функціональні можливості, педагогічні особливості й доцільність використання в освітньому процесі. На основі такого аналізу здобувач освіти формує анотовану таблицю, в якій відображає ключові характеристики кожної платформи та її освітній потенціал. ChatGPT у межах цієї практичної роботи має допоміжний характер і може застосовуватися для отримання загального опису функціональних можливостей освітніх платформ, порівняння їхніх переваг і обмежень. Щодо створення власного дистанційного курсу, то це повною мірою самостійний складник практичної роботи здобувача. ChatGPT можна використовувати лише частково, зокрема для формування тренувального контенту, курсу, що створюється.

Практична робота *«Підготовка плану підвищення кваліфікації викладача ЗВО на основі самооцінювання ним своєї професійної компетентності»* загалом є підсумковою й свідчить про перспективний професійний розвиток здобувача. У процесі її виконання здобувач освіти самостійно здійснює самооцінювання власного рівня професійної компетентності, визначає сильні сторони та зони професійного розвитку, а також формує індивідуальну траєкторію підвищення кваліфікації. На основі отриманих результатів розробляється структурований план професійного розвитку. ChatGPT у межах цієї роботи використовується для пошуку провайдерів та інформації про них, що можуть бути використані потенційним викладачем вищої школи. Крім того, з віртуальним помічником можна порадитись стосовно самооцінювання власної професійної компетентності, здійснити рефлексію тощо.

Висновки. Зважаючи на викладене в дослідженні, варто зазначити, що:

1. З урахуванням стрімкого розвитку цифрових технологій та генеративного штучного інтелекту, зокрема ChatGPT, його повне ігнорування в освітньому процесі вищої школи є недоцільним, оскільки на сьогодні він став частиною сучасного академічного середовища та впливає на способи навчання, викладання і наукової комунікації.

2. Використання ChatGPT у процесі підготовки передбачених дисципліною «Педагогіка вищої школи» практичних робіт аспірантами спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» має потенціал, спрямований на підвищення

ISSN 2786-6025 Online

ефективності навчальної діяльності за умови його педагогічно доцільного застосування.

3. Найбільш ефективною моделлю використання ШІ у процесі виконання практичних робіт є його застосування як допоміжного інструмента для структурування матеріалів, уточнення термінології, моделювання освітніх рішень і сприяння розвитку аналітичного мислення здобувачів освіти.

4. Ключовою умовою дотримання академічної доброчесності у процесі виконання практичних робіт є чітке розмежування функцій здобувача освіти та штучного інтелекту, де остаточні інтерпретації, висновки та наукові узагальнення залишаються виключно відповідальністю аспіранта.

5. Нагальною потребою часу є розробка методичних рекомендацій щодо виконання практичних робіт нового покоління, які враховують інтеграцію інструментів ШІ в освітній процес та визначають межі їхнього допустимого використання.

6. Перспективним напрямом розвитку педагогіки вищої школи є формування нових підходів до оцінювання навчальних досягнень, що враховують використання генеративних інструментів ШІ та орієнтуються на розвиток критичного мислення й дослідницьких компетентностей.

7. Загалом упровадження ChatGPT у практичну підготовку аспірантів сприяє модернізації освітнього процесу, однак потребує системного нормативно-методичного супроводу й оновлення традиційних дидактичних моделей.

Перспективи подальших досліджень. Подальші наукові розвідки в означеному напрямі доцільно спрямувати на поглиблене вивчення ефективності використання генеративного штучного інтелекту, зокрема ChatGPT, у різних видах навчальної діяльності аспірантів і студентів закладів вищої освіти. Особливої уваги потребують емпіричне дослідження впливу інструментів ШІ на формування дослідницької компетентності, критичного мислення та академічної доброчесності здобувачів освіти спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки»; розробка й апробація методичних моделей інтеграції ChatGPT у робочі програми навчальних дисциплін, зокрема у форматі практичних і семінарських занять нового покоління; створення валідних інструментів оцінювання навчальних результатів в умовах використання генеративного штучного інтелекту.

Література:

1. Ладияк Н., Сукаленко Т. Особливості застосування технологій штучного інтелекту на заняттях із мовознавчих дисциплін. *Acta Paedagogica Volyniensis*. 2026. № 1. С. 128–138. DOI: <https://doi.org/10.32782/apv/2026.1.19>.

2. Черчата Л. М., Король Л. Л. Штучний інтелект та академічне письмо: нові можливості формування навичок майбутнього фахівця. *Педагогічні науки: теорія та практика*. 2025. № 2. С. 223–229. DOI: <https://doi.org/10.26661/2786-5622-2025-2-29>.

3. Попов О. А. Інтеграція інструментів штучного інтелекту у процес підготовки майбутніх соціальних працівників у США. *Педагогічні науки*. 2026. № 113. С. 111–117. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2026-113-16>.

4. Собченко Т., Федоренко В. Формування ІІІ-компетентності майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*. 2024. № 2 (26). С. 144–153. DOI: [https://doi.org/10.35387/od.2\(26\).2024.144-153](https://doi.org/10.35387/od.2(26).2024.144-153).

5. Гуржій А., Бахмат Н., Карташова Л., Зайчук В. Розвиток креативності здобувачів освіти засобами генеративного штучного інтелекту. *Нові технології навчання*. 2024. № 98. С. 42–49. DOI: <https://doi.org/10.52256/2710-3560.98.2024.98.05>.

6. Грона Н. В., Семенов О. М. Штучний інтелект у мовній підготовці майбутніх вчителів: можливості та виклики. *Слобожанський науковий вісник. Серія «Філологія»*. 2025. № 9. С. 128–135. DOI: <https://doi.org/10.32782/philspu/2025.9.24>.

7. Гарань Н., Осика М., Мяофен Л. Практичні аспекти використання технологій штучного інтелекту під час фахової підготовки здобувачів закладу вищої освіти. *Гуманізація навчально-виховного процесу*. 2024. № 1 (105). С. 151–162 DOI: [https://doi.org/10.31865/2077-1827.1\(105\)2024.306951](https://doi.org/10.31865/2077-1827.1(105)2024.306951).

8. Котун К. Міжнародні політики застосування ІІІ у вищій освіті: досвід Швеції, Данії та Фінляндії. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*. 2025. № 1 (27). С. 160–177. DOI: [https://doi.org/10.35387/od.1\(27\).2025.160-177](https://doi.org/10.35387/od.1(27).2025.160-177).

9. Котенко Н., Жирова Т. Аналіз технологій штучного інтелекту щодо оптимізації інклюзивних практик у вищій освіті // Інформаційні технології та суспільство. 2023. № 4 (10). С. 15–23. DOI: <https://doi.org/10.32689/maup.it.2023.4.2>.

10. Захар О. Вплив інструментів штучного інтелекту на професійний розвиток педагогів. *Вересень*. 2024. № 3 (102). С. 102–114. DOI: <https://doi.org/10.54662/veresen.3.2024.09>.

11. Alkaabi A., Abdallah A., Alblooshi S., Alomari F., Alneaimi S. ChatGPT in higher education: Opportunities, challenges, and required competencies in the absence of guiding policies. *Journal of Education and E-Learning Research*. 2025. Vol. 12. No. 2. P. 153–164. DOI: <https://doi.org/10.20448/jeelr.v12i2.6746>.

12. Chukwuere J. E. The Use of ChatGPT in Higher Education: The Advantages and Disadvantages. *The Indonesian Journal of Computer Science*. 2025. Vol. 14. No. 5. P. 8355–8365. DOI: <https://doi.org/10.33022/ijcs.v14i5.5009>.

References:

1. Ladiniak, N., & Sukalenko, T. (2026). Osoblyvosti zastosuvannya tekhnologii shtuchnoho intelektu na zaniattiakh iz movoznavchychk dystsyplin [Features of the application of artificial intelligence technologies in language disciplines]. *Acta Paedagogica Volynienses*, 1, 128–138. <https://doi.org/10.32782/apv/2026.1.19> [in Ukrainian].

2. Cherchata, L. M., & Korol, L. L. (2025). Shtuchnyi intelekt ta akademichne pysmo: novi mozhlyvosti formuvannya navychok maibutnoho fakhivtsia [Artificial intelligence and academic writing: new opportunities for developing future professionals' skills]. *Pedagogical Sciences: Theory and Practice*, 2, 223–229. <https://doi.org/10.26661/2786-5622-2025-2-29> [in Ukrainian].

3. Popov, O. A. (2026). Intehratsiia instrumentiv shtuchnoho intelektu u protses pidhotovky maibutnikh sotsialnykh pratsivnykiv u SShA [Integration of artificial intelligence tools in the training process of future social workers in the USA]. *Pedagogical Sciences*, 113, 111–117. <https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2026-113-16> [in Ukrainian].

ISSN 2786-6025 Online

4. Sobchenko, T., & Fedorenko, V. (2024). Formuvannia ShI-kompetentnosti maibutnikh pedahohiv u protsesi profesiinoi pidhotovky [Formation of AI competence of future teachers in the process of professional training]. *Adult Education: Theory, Experience, Perspectives*, 2 (26), 144–153. [https://doi.org/10.35387/od.2\(26\).2024.144-153](https://doi.org/10.35387/od.2(26).2024.144-153) [in Ukrainian].

5. Hurzhii, A., Bakhmat, N., Kartashova, L., & Zaichuk, V. (2024). Rozvytok kreatyvnosti zdobuvachiv osvity zasobamy heneratyvnoho shtuchnoho intelektu [Development of students' creativity using generative artificial intelligence]. *New Learning Technologies*, 98, 42–49. DOI: <https://doi.org/10.52256/2710-3560.98.2024.98.05> [in Ukrainian].

6. Hrona, N. V., & Semenoh, O. M. (2025). Shtuchnyi intelekt u movnii pidhotovtsi maibutnikh vchyteliv: mozhyvosti ta vyklyky [Artificial intelligence in language training of future teachers: opportunities and challenges]. *Slobozhanskyi Scientific Herald. Philology Series*, 9, 128–135. <https://doi.org/10.32782/philspu/2025.9.24> [in Ukrainian].

7. Haran, N., Osyka, M., & Miaofen, L. (2024). Praktychni aspekty vykorystannia tekhnolohii shtuchnoho intelektu pid chas fakhovoi pidhotovky zdobuvachiv zakladu vyshchoi osvity [Practical aspects of using artificial intelligence technologies in professional training of higher education students]. *Humanization of the Educational Process*, 1 (105), 151–162. [https://doi.org/10.31865/2077-1827.1\(105\)2024.306951](https://doi.org/10.31865/2077-1827.1(105)2024.306951) [in Ukrainian].

8. Kotun, K. (2025). Mizhnarodni polityky zastosuvannia ShI u vyshchii osviti: dosvid Shvetsii, Danii ta Finliandii [International policies on AI application in higher education: experience of Sweden, Denmark and Finland]. *Adult Education: Theory, Experience, Perspectives*, 1 (27), 160–177. [https://doi.org/10.35387/od.1\(27\).2025.160-177](https://doi.org/10.35387/od.1(27).2025.160-177) [in Ukrainian].

9. Kotenko, N., & Zhyrova, T. (2023). Analiz tekhnolohii shtuchnoho intelektu shchodo optymizatsii inkliuzyvnykh praktyk u vyshchii osviti // Informatsiini tekhnolohii ta suspilstvo [Analysis of artificial intelligence technologies for optimizing inclusive practices in higher education]. *Information Technologies and Society*, 4 (10), 15–23. <https://doi.org/10.32689/maup.it.2023.4.2> [in Ukrainian].

10. Zakhar, O. (2024). Vplyv instrumentiv shtuchnoho intelektu na profesiinyi rozvytok pedahohiv [The impact of artificial intelligence tools on teachers' professional development]. *Veresen*, 3 (102), 102–114. <https://doi.org/10.54662/veresen.3.2024.09> [in Ukrainian].

11. Alkaabi, A., Abdallah, A., Alblooshi, S., Alomari, F., & Alneaimi, S. (2025). ChatGPT in higher education: Opportunities, challenges, and required competencies in the absence of guiding policies. *Journal of Education and E-Learning Research*, 12 (2), 153–164. <https://doi.org/10.20448/jeelr.v12i2.6746> [in English].

12. Chukwuere, J. E. (2025). The Use of ChatGPT in Higher Education: The Advantages and Disadvantages. *The Indonesian Journal of Computer Science*, 14 (5), 8355–8365. <https://doi.org/10.33022/ijcs.v14i5.5009> [in English].

Дата першого надходження статті до видання: 07.05.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 21.05.2026